

Формування зазначених компетенцій дозволить підвищити конкурентоспроможність випускників магістерської програми «Державне управління економікою» на ринку праці фахівців-управлінців не лише національного, а регіонального та муніципального рівнів управління економікою.

М. В. Мартиненко, канд. екон. наук, доцент
кафедри менеджменту,
Харківський національний економічний університет,
пр. Леніна, 9а, ауд. 225, м. Харків, Україна, 61001
e-mail: mrmartynenko@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗНАНЬ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

В умовах сучасних соціально-економічних змін у суспільстві, які відображують його поступовий перехід до економіки знань, особливої актуальності набуває вивчення основних закономірностей такого переходу у різних галузях людської діяльності. Вищі навчальні заклади (ВНЗ) мають найбільші перспективи стати ключовими центрами об'єднання інтересів освіти, науки та бізнесу з метою визначення подальшого вектору розвитку країни. Проте, реалізація таких перспектив потребує зваженого управлінського підходу, котрий базувався би на ретельному дослідженні особливостей розвитку системи організаційних знань у ВНЗ. Врахування цих особливостей дозволить приймати обгрунтовані рішення щодо управління конкурентоспроможністю освітніх закладів на ринку освітніх послуг.

Питанням розвитку систем та управління знаннями присвячені праці таких сучасних учених, як К. Арджиріс, А. Борисенко, Р. Грант, П. Друкер, М. Зак, М. Марінічева, Л. Мельник, Б. Мілнер, І. Нонака, П. Ромер, П. Сенге, Є. Ходаківський та інших. Однак, подальшого дослідження потребує специфіка розвитку соціально-економічних систем різних рівнів, а також визначення ключових центрів й умов продукування нових знань у суспільстві. Мета роботи полягає в обгрунтуванні основних особливостей розвитку системи організаційних знань в освітніх закладах. Для досягнення поставленої мети в роботі вирішуються наступні завдання: розглянуто основні підходи до визначення сутності поняття розвитку систем; виділено низку відмінностей, характерних для розвитку системи організаційних знань у вищих навчальних закладах.

Загальноновизнаною є точка зору, що процес розвитку може розглядатися тільки по відношенню до систем, оскільки він є наслідком взаємної узгодженої дії їх елементів. Існує визначення розвитку як необоротної, спрямованої, закономірної зміни матерії та свідомості, їх універсальної властивості, в результаті якої виникає новий якісний стан об'єкту — його складу або структури [1]. Є. Ходаківський, І. Грабар під розвитком розуміють «якісну зміну складу, зв'язків (тобто структури) і функціонування системи чи, коротко, будь-яку якісну зміну системи» [2, с. 39]. На думку Л. Г. Мельника, розвиток — це «необоротна, спрямована, закономірна зміна системи на основі реалізації внутрішньо притаманних їй механізмів самоорганізації» [3, с. 24]. Особливий інтерес для даного дослідження представляє поняття сталого розвитку, яке виникло на перехресті соціально-економічних та екологічних проблем внаслідок обмеженості природних ресурсів, появі реальної загрози глобальної екологічної катастрофи як результату антропологічної діяльності. Сутність сталого розвитку передбачає реалізацію триєдиної концепції еколого-економічно-соціального розвитку суспільства, яке не порушує власної природної основи та забезпечує безперервний прогрес людської цивілізації [4]. Одним з найважливіших моментів цієї концепції є припинення нераціонального збільшення використання ресурсів навколишнього середовища. В даному контексті перехід до інформаційного суспільства та економіки знань можна вважати своєрідним механізмом, що сприяє збереженню систем життєзабезпечення на Землі, оскільки нематеріальні ресурси такої економіки (інформація, знання, ІТ-технології) доки що спричиняють набагато менше шкоди навколишньому середовищу, ніж результати використання матеріальних (природних) ресурсів. Особливості втілення концепції сталого розвитку на різних рівнях соціально-економічних систем визначаються як структурною специфікою цих систем, так і сферою їх діяльності. Можна зробити припущення, що сталий розвиток системи організаційних знань (СОЗ) освітніх закладів повинен передбачати орієнтацію на формування у тих, хто навчається, сукупності актуальних на ринку праці професійних та загальножиттєвих компетенцій з урахуванням демографічних, психологічних, соціальних чинників з метою підвищення загального рівня інтелектуальних ресурсів країни.

Деякі автори чітко виокремлюють поняття зростання системи, під яким розуміють кількісну зміну її складу і взаємозв'язків, та поняття розвитку системи, тобто її якісну зміну [2]. Особливість

розвитку СОЗ освітніх закладів полягає в тому, що її кількісна зміна, тобто зростання, неодмінно призводить до якісної, тобто розвитку. Знання і інформація завжди містять якісну компоненту в тому сенсі, що нове знання змінює або надає оновлений зміст вже існуючому, а значить стимулює його якісні зміни. Як вже було відмічено вище, розвиток будь-якої системи передбачає необоротність, спрямованість та закономірність змін її стану. Система організаційних знань є відкритою динамічною системою, яка постійно обмінюється з оточуючим середовищем інформацією та знаннями, що зумовлює необоротність змін, котрі відбуваються в процесі її розвитку. Спрямованість розвитку СОЗ освітніх закладів, окрім суто професійних факторів, значною мірою залежить від державної політики. Одночасно це зумовлює її меншу гнучкість та більшу інерційність, оскільки зміни необхідно узгоджувати на різних рівнях. Особливо актуально останнє для державних освітніх закладів, що пов'язано з відповідними джерелами їх фінансування. В наукових працях, присвячених управлінню знаннями, використовується термін «метазнання», котрий означає знання про те, де і як отримувати, зберігати, розповсюджувати та організовувати обмін знаннями, тобто знання технологій управління знаннями. З точки зору автора, ще одна особливість розвитку СОЗ освітніх закладів полягає в тому, що на його темпи та напрямок дуже сильно впливає саме удосконалення таких метазнань, організаційної основи управління знаннями у ВНЗ.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні особливостей розвитку системи організаційних знань освітніх закладів як основи подальшого удосконалення управління їх діяльністю на засадах менеджменту знань.

Література

1. Аруцев А. А. Концепции современного естествознания / А. А. Аруцев, Б. В. Ермолаев, И. О. Кутателадзе, М. С. Слуцкий. — М.: МГОУ, 1999. — 75 с.
2. *Ходаківський С. І.* Синергетична парадигма економіки: Монографія / С. І. Ходаківський, І. Г. Грабар, Ю. С. Цал-Цалко, І. Є. Януль, О. В. Вознюк, О. Г. Денисюк, О. М. Охрімчук. — Житомир: ЖДТУ, 2007. — 160 с.
3. *Мельник Л. Г.* Методология развития. Монография / Л. Г. Мельник. — Сумы: ИТД «Университетская книга», 2005. — 602 с.
4. Доклад Всемирной комиссии по вопросам окружающей среды и развития «Наше общее будущее»: [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.un.org/ru/ga/pdf/brundtland.pgф>.